

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล รองนายกองกิจการบริหารส่วนตำบล ปลัดกองกิจการบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านหัวฝาย ประธานชมรมผู้สูงอายุระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 17 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลแม่หอพระ จะประกอบไปด้วยประเด็นการศึกษา 2 ประเด็น คือ 1.1 การจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ 1.2 การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระในปัจจุบัน

1.1 การจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ

พบว่า ผู้สูงอายุมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุทั้งในระดับตำบลและระดับหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้านตั้งแต่ พ.ศ.2540 โดยในระดับหมู่บ้านมีทั้งสิ้น 11 ชมรม จากจำนวน 9 หมู่บ้าน โครงสร้างการบริหารงานของชมรมผู้สูงอายุ ในระดับตำบลจะมีโครงสร้างที่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีคณะกรรมการครบทุกตำแหน่ง สำหรับชมรมระดับหมู่บ้านบางหมู่บ้านอาจมีคณะกรรมการครบถ้วน บางหมู่บ้านอาจไม่ครบถ้วนขึ้นอยู่กับความสามารถในการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้านจะไม่มีกรวางระเบียบไว้ชัดเจน แต่การ

ดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในระดับตำบลจะมีการประชุมคณะกรรมการ 2 เดือนต่อหนึ่งครั้งและมีการนัดประชุมใหญ่ปีละหนึ่งครั้งเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานต่าง ๆ ในรอบปี

เงินกองทุนของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุทั้งในระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน มีเงินกองทุนไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ โดยในระดับหมู่บ้านจะเน้นกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือทำบุญหรือการร่วมบริจาคในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน เงินกองทุนได้มาจากการบริจาค การทอดผ้าป่า หรือการเรียกเก็บจากสมาชิกเป็นรายปี สำหรับชมรมผู้สูงอายุระดับตำบล มีกองทุนส่วนกลางไว้ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวมของตำบล ได้แก่ 1. กองทุนเยี่ยมบ้านผู้ป่วย จะใช้ในการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและมานอนพักรักษาตัวอยู่ที่บ้าน 2. กองทุนค่าพาหนะการเดินทางไปประชุมของคณะกรรมการ 3. กองทุนสมุนไพรมชมรมผู้สูงอายุมีการจัดทำสวนสมุนไพรที่สถานีอนามัยประจำตำบลเพื่อไว้ใช้ในหมู่สมาชิกและการจำหน่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ 4. กองทุนเงินบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ จะใช้ในการบริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ 5. กองทุนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ของชมรมผู้สูงอายุ จะใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ 6. กองทุนสมาคมมาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุตำบลแม่หอพระ จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมของสมาคมฯ โดยแต่ละกองทุนมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรับผิดชอบทุกกองทุน

สำหรับการทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุมีการจัดทำกิจกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันระหว่างชมรมระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน ได้แก่

1. การจัดตั้งสมาคมมาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุตำบลแม่หอพระเพื่อช่วยเหลือค่าจัดการศพแก่สมาชิก มีหลักเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติร่วมกันว่า ผู้สมัครเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต้องสมัครเป็นสมาชิกสมาคมมาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุตำบลแม่หอพระด้วย การเก็บเงินสงเคราะห์ค่าจัดการศพ ศพละ 10 บาท ต่อคน มีการมอบหมายให้คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านเดินเก็บเงินสงเคราะห์จากสมาชิกสมาคมฯ และนำไปรวบรวมกันที่บ้านเจ้าภาพงานศพในวันที่จะมาปนกิจ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 1,339 คน

2. การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย เมื่อสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเกิดการเจ็บป่วยมานอนพักรักษาตัวอยู่ที่บ้าน ทางชมรมผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้านจะพากันไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย โดยมีของฝากเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปให้กำลังใจ มีการตกลงกันว่าชมรมผู้สูงอายุระดับตำบลจะจ่ายเงินกองกลางเป็นค่าของเยี่ยมไข้รายละ 50 บาท

3. การทำสวนสมุนไพร สมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่สนใจด้านสมุนไพร ได้ทำสวนสมุนไพรขึ้นในบริเวณพื้นที่ของสถานีอนามัยประจำตำบลเพื่อผลิตยาสมุนไพรไว้ใช้ในหมู่สมาชิกและวางจำหน่ายตามร้านค้าในหมู่บ้าน

4. การรวมกลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์ เป็นกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุหญิงบ้านฝั่ง หมู่ที่ 3 ได้ร่วมกันประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ไว้จำหน่ายภายในพื้นที่ตำบล โดยจำหน่ายในราคาอันละ 50 สตางค์

5. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุระดับอำเภอ การช่วยตกแต่งคาโนงานบุญ งานพิธีหรืองานประเพณีต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน การร่วมบริจาคเงินในนามของชมรมผู้สูงอายุในกิจกรรมสาธารณ ประโยชน์อื่น ๆ เช่น การสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ของวัด โรงเรียน หมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวว่ามีปัญหาการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อออกกำลังกายหรือรวมกลุ่มเพื่อฝึกอาชีพ นอกจากนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร

กิจกรรมหรือสิ่งที่ชมรมผู้สูงอายุอยากทำต่อไป ส่วนใหญ่ประธานชมรมผู้สูงอายุกล่าวว่ายังไม่รู้ว่าจะทำอะไรต้องประชุมปรึกษากันก่อน มีบางรายเท่านั้นที่อยากให้มีการรวมกลุ่มออกกำลังกาย และรวมกลุ่มฝึกอาชีพ ซึ่งขัดแย้งกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่เห็นว่าผู้สูงอายุมีปัญหาการรวมกลุ่มเพื่อฝึกอาชีพและออกกำลังกาย และบางรายอยากให้มีการจัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ กับอยากให้มีการระดมทุนไว้ใช้ในกองทุนเยี่ยมบ้านผู้เจ็บป่วย

สำหรับสิ่งที่ชมรมผู้สูงอายุต้องการการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีความสอดคล้องกับสิ่งที่อยากทำต่อไป กล่าวคืออยากให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อฝึกอาชีพและออกกำลังกาย กับการพาไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล แม่หอพระ ในปัจจุบัน

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ ในปัจจุบัน ได้แก่ การจ่ายเงินสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นภารกิจที่ได้รับถ่ายทอดโอนจากกรมประชาสงเคราะห์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เมื่อแรกเริ่ม อบต.ต้องจัดสรรงบประมาณสมทบกับงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ เพื่อให้จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพมีความทั่วถึงมากขึ้น ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพทุกคน อบต.จึงมีหน้าที่เพียงรับจดทะเบียนขึ้นบัญชีผู้สูงอายุและดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพจากเงินงบประมาณของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ยากไร้ เพื่อมอบของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การยังชีพ การสนับสนุนอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การสนับสนุน

งบประมาณในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ เช่นการแข่งขันกีฬา การจัดงานวันผู้สูงอายุ ระดับอำเภอ และสุดท้ายคือการจัดงานประเพณีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุระดับตำบล เป็นต้น

2. ความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ด้าน ผลปรากฏดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 1 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 1 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน

1.1.1 จัดให้มีบริการให้คำแนะนำปรึกษา หรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ผู้สูงอายุ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัยในการจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน และควรจัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ว่า อบต.อาจเชิญแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปให้ความรู้ ตอนที่ผู้สูงอายุมารวมตัวกันมาก ๆ เช่น ตอนประชุมใหญ่ประจำปี

1.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

1.2.1 จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดให้บริการได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรประสานความร่วมมือกับทีมงานตรวจสุขภาพพื้นฐานของสถานีนอนามัยในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ อีกทั้งเห็นว่าควรจัดผู้มีจิตอาสาออกให้บริการผู้สูงอายุที่เดินทางไปสถานพยาบาลเองไม่ได้ รวมทั้งควรจัดจุดนัดพบผู้สูงอายุที่มีละแวกบ้านใกล้เคียงกันให้มารับบริการเป็นรายกลุ่ม

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ทั้ง ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.จัดบริการด้านนี้ได้ โดยต้องประสาน

ความร่วมมือกับหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล สถานีนอนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านรายได้ ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 1 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 5 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

2.1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน

2.1.1 จัดให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนด และในจำนวนผู้สูงอายุเท่ากับที่เคยได้รับอยู่เดิมจากหน่วยงานที่ถ่ายโอน

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า ประเด็นนี้เป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า ปัจจุบัน อบต.ได้จ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุทุกเดือน รวมทั้งรัฐบาลได้จัดสรรเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุทุกคนอยู่แล้ว

2.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

2.2.1 จัดให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนด โดยมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าที่เคยได้รับอยู่เดิมจากหน่วยงานที่ถ่ายโอน

ประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความคิดเห็นเหมือนกันกับข้อ 2.1.1 เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลได้จ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุเดือนละ 500 บาท เท่ากันทุกรายอยู่แล้ว

2.2.2 จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ

เป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า อบต.สามารถสนับสนุนทุนประกอบอาชีพให้ได้ แต่ติดปัญหาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำนาทำไร่ได้อยู่จึงไม่ค่อยสนใจการรวมกลุ่มกันฝึกอาชีพ/การรวมกลุ่มอาชีพจึงทำได้ค่อนข้างยาก

2.2.3 จัดให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.ไม่สามารถจัดให้บริการได้ เหตุผลคือ ใช้งบประมาณสูง และเป็นเรื่องเกินศักยภาพของ อบต.ที่จะดำเนินการ น่าจะเป็นนโยบายระดับประเทศ

2.2.4 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดให้บริการได้ โดยเหตุผลที่ว่า ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยออมเงินวันละบาทซึ่งเป็นการช่วยเหลือ

สมาชิกทุกเพศทุกวัย มีผู้สูงอายุสมัครเป็นสมาชิกจำนวนมาก อบต.สามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้

2.2.5 จัดให้มีบริการส่วนลคในรายการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งวัฒนธรรมทางท้องถิ่น

เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.ไม่สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ด้วยเหตุผลว่า เป็นบริการที่มากเกินไปจนเกินไป ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่และเกินศักยภาพของ อบต. ต้องมีความร่วมมือจากหลายหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน จึงไม่สามารถให้บริการได้

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านรายได้ ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 1 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 5 ตัวชี้วัด โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การให้บริการส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่อบต.สามารถดำเนินการได้ และมีการดำเนินการแล้ว เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ส่วนตัวชี้วัดที่ดำเนินการไม่ได้เนื่องจากใช้งบประมาณค่อนข้างสูงเกินศักยภาพของอบต. บางประเด็นเป็นบริการที่มากเกินไปจนเกินไปและบริการบางอย่างไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของอบต.

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านที่พักอาศัย ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 1 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 3 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน

3.1.1 จัดหาหรือประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้บริการเครื่องนุ่งห่มและที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองไม่ได้ตามความจำเป็น เป็นบริการที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การแจกเครื่องนุ่งห่ม อบต.และหน่วยงานอื่น ๆ แจกเครื่องนุ่งห่มกันหนาวให้ผู้ยากไร้และผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ส่วนประเด็นเรื่องที่พักอาศัย มีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่า อบต. ควรซ่อมแซมบ้านพักให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้และบ้านเรือนทรุดโทรม

3.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

3.2.1 จัดให้มีบริการตรวจที่พักอาศัยให้ถูกสุขลักษณะอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ โดยให้ข้อเสนอแนะว่า อบต. ควรออกสำรวจและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ และข้อเสนอที่ว่า อบต.มีโครงการที่จะสำรวจและซ่อมแซมบ้านเรือนแก่ผู้สูงอายุและผู้ยากไร้ ประมาณปีหน้า

3.2.2 จัดให้มีบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ

เป็นบริการที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.ไม่สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ด้วยความคิดเห็นเช่นเดิมว่า ในพื้นที่ไม่มีผู้สูงอายุที่ยากไร้หรือไร้ที่พึ่งพิง ไม่มีครอบครัวที่สามารถรับอุปการะผู้อื่นได้ และเหตุผลที่ว่าบริการดังกล่าวต้องใช้เงินมากและเป็นภาระ และเห็นว่า บริการดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมชุมชนบท

3.2.3 จัดให้มีศูนย์บริการผู้สูงอายุโดยการเสียค่าใช้จ่าย

บริการนี้เป็นบริการที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายต่างเห็นว่า อบต.ไม่สามารถจัดบริการได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่เหมาะสมที่จะจัดบริการในพื้นที่เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ฐานะไม่ค่อยดี หากจัดบริการดังกล่าวคงไม่มีผู้ไปใช้บริการ และอีกเหตุผลหนึ่งคือ อบต.ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก รวมทั้งขาดบุคลากร ขาดสถานที่ที่จะจัดทำ

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านที่พักอาศัย ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่ามาตรฐานด้านนี้ มีทั้งบริการที่ อบต.ให้บริการได้และบริการที่ไม่สามารถให้บริการได้ 2 ตัวชี้วัดเท่ากัน

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านนันทนาการ ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 2 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 3 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

4.1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน

4.1.1 จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในวันสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้ โดยให้เหตุผลว่า มีการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีรดน้ำดำหัวทุกปีอยู่แล้ว และให้ข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรจัดงานรื่นเริง ปีละ 2-3 ครั้ง สอดคล้องกับผู้บริหารที่ให้ข้อเสนอว่า อบต.สามารถจัดให้ได้ หากผู้สูงอายุเสนอโครงการเข้ามา

4.1.2 จัดให้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในรูปแบบของกลุ่ม ชมรมหรือสมาคมผู้สูงอายุ

เป็นบริการที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ แต่ไม่ต้องดำเนินการแล้ว เพราะมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบลครบแล้ว แต่ไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมอะไรมากนัก และมีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่า อยากให้ อบต.ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น

4.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

4.2.1 จัดให้มีศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน

เป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้ โดย ให้เหตุผลว่า มีการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุแล้วที่ อบต. ซึ่งสามารถปรับใช้ได้ และมีผู้เสนอแนะว่า อบต.ควรร่วมมือกับสถานีอนามัยในการดำเนินการ รวมทั้งขอคิดเห็นที่ว่าอบต.ดำเนินการได้แต่แรงจะไม่มีผู้ไปใช้บริการเพราะสังคมบ้านเราไม่เหมือนในเมือง

4.2.2 จัดให้มีสโมสรผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.ไม่สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้ โดย ให้เหตุผลว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังต้องทำงานในไร่นา คงไม่สามารถมารวมกลุ่มทำกิจกรรมเหมือนผู้สูงอายุในเมือง อีกทั้งเป็นบริการที่เกินความจำเป็นจึงไม่ต้องจัดในพื้นที่ และเป็นบริการที่ต้องใช้ทุนทรัพย์สูง

4.2.3 จัดให้มีการบริการทัศนศึกษาตามความสนใจ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ โดยให้ข้อเสนอแนะว่า อยากให้อบต.พาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาวัดวาอารามและสถานที่สำคัญ ๆ เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับผู้บริหารที่เสนอว่า อบต. มีโครงการจะพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาอยู่แล้ว

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านนันทนาการ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.สามารถจัดให้บริการตามมาตรฐานด้านนี้ได้ เพราะบริการหลาย ๆ ประเด็นมีการดำเนินการอยู่แล้ว หรืออาจเพิ่มเติมบริการหรือเพิ่มกิจกรรมลงไปในกิจกรรมที่อบต.ดำเนินการอยู่ก่อนแล้วก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามบริการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดต้องคำนึงถึงความต้องการมารับบริการหรือความต้องการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุด้วย

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ซึ่งมีตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน 2 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 7 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

5.1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน

5.1.1 จัดให้มีศูนย์บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ (ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน : ตามภารกิจการถ่ายโอน) โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้

(1) การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ บริการด้านสุขภาพอนามัย กายภาพบำบัดสังคม สงเคราะห์ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมเสริมความรู้ นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนาเป็นต้น

สำหรับประเด็นย่อยที่ (1) นี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าบริการดังกล่าว อบต.ไม่สามารถจัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ โดยเห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่รวมตัวกันทำกิจกรรมยกเกรงว่าสร้างแล้วจะไม่มีใครไปใช้บริการ และเหตุผลที่ว่า อบต.ไม่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่

(2) บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่ เข้มเขี่ยน ให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

สำหรับประเด็นย่อยที่ (2) นี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายตอบว่า อบต.สามารถจัดบริการได้ โดยให้เหตุผลว่าอบต.จัดบริการหน่วยเคลื่อนที่ร่วมกับสถานีอนามัยเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว

(3) บริการบ้านพักฉุกเฉิน เป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าโดยการรับเข้าบ้านพักในบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว

สำหรับประเด็นย่อยที่ (3) นี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายตอบว่า อบต.ไม่สามารถจัดบริการได้ โดยเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องจัดในพื้นที่ และเหตุผลที่ต้องใช้งบประมาณสูง

5.1.2 ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ แต่ไม่จำเป็นต้องจัดให้บริการ ด้วยเหตุผลที่ว่า ญาติและคนในชุมชนต่างช่วยเหลือกันในการจัดการศพตามประเพณีแล้ว อีกทั้งแต่ละหมู่บ้านมีสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไว้คอยช่วยเหลือกัน และเห็นว่า ปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการจ่ายค่าจัดการศพตามประเพณีให้แก่ผู้สูงอายุที่เสียชีวิตรายละ 2,000 บาท

5.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

5.2.1 จัดให้มีบริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ ปัจจุบันอบต.และสถานีอนามัยได้ดำเนินการออกเยี่ยมบ้านอยู่แล้ว และให้ข้อเสนอแนะว่า อบต. ควรออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ บ่อย ๆ และสนับสนุนให้อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุช่วยดูแลอีกทางหนึ่ง ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุออกเยี่ยมให้กำลังใจกันเอง ด้วย

5.2.2 จัดให้มีบริการด้านศาสนกิจ

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถดำเนินการได้ แต่ไม่มีความจำเป็นต้องจัดบริการ โดยให้เหตุผลว่า ในพื้นที่ตำบลแม่หอพระมีวัดประจำทุก หมู่บ้าน ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเดินทางไปทำบุญเองได้ และอีกเหตุผลคือ มีลูกหลานคอยบริการรับ – ส่ง เวลาผู้สูงอายุไปทำบุญแล้ว

5.2.3 จัดให้มีบริการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุใน อาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นๆ อาทิ ทางเดิน ทางเท้า ห้องน้ำ เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่าบริการดังกล่าว อบต.สามารถจัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุใน พื้นที่ได้ โดยให้ข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรดำเนินการสำรวจบ้านและปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุให้มี สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ว่า อาจปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสถานที่ราชการ ซึ่งสอดคล้องกับฝ่ายบริหารที่เสนอว่า อบต.มี นโยบายที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุในปีงบประมาณหน้า

5.2.4 จัดให้มีการส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการ ให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถดำเนินการได้ โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรประสานกับโรงพยาบาลจัดอบรมให้ความรู้แก่บุตรหลาน ผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ หรืออาจให้ความรู้โดยประชาสัมพันธ์เสียงตามสายหรือจัดทำ เอกสารเผยแพร่

5.2.5 จัดให้มีการส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถดำเนินการได้ และได้ให้ข้อเสนอแนะหลายประการ เช่น อบต.ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักความเข้าใจใน ครอบครัว หรือควรร่วมมือกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเคารพกัญญาตาอายุ

รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เน้นให้ผู้สูงอายุไปถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อลดช่องว่างทางความคิด เป็นต้น

5.2.6 จัดให้มีการรณรงค์ให้คนในครอบครัว และชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นสิ่งที่ อบต.สามารถดำเนินการได้ ด้วยเหตุผลและข้อเสนอแนะที่หลากหลาย เช่น อบต. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยอาจปรับเปลี่ยนกิจกรรมลงในกิจกรรมเดิมที่เคยทำ หรือข้อเสนอแนะที่ว่า อบต. ควรร่วมมือกับโรงเรียนและกลุ่มเยาวชน ในการจัดกิจกรรม และมุมมองอีกด้านหนึ่งว่า ผู้สูงอายุก็ควรทำตัวให้มีคุณค่า ไม่เป็นปัญหาแก่ลูกหลาน ชุมชนจึงจะเห็นคุณค่า

5.2.7 จัดให้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถดำเนินการได้ โดยแสดงความคิดเห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีลูกหลานดูแลเลี้ยงดูไม่มีผู้ใดถูกทอดทิ้ง อีกทั้งมีข้อเสนอแนะว่า อบต.ควรจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรักความเข้าใจ และสามารถร่วมกิจกรรมกันได้ทั้งครอบครัว

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ซึ่งมีทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.สามารถจัดให้บริการตามมาตรฐานด้านนี้ได้ และการดำเนินการหลาย ๆ อย่างเป็นสิ่งที่คนในครอบครัวและชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่แล้ว อบต.จึงควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

ด้านที่ 6 มาตรฐานด้าน การสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ซึ่งมีเฉพาะตัวชี้วัดขั้นพัฒนา 5 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

6.2 ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

6.2.1 จัดให้มีบริการชุมชนเคลื่อนที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับบริการด้านนี้ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต.ได้ดำเนินการแล้ว โดย อบต.แม่หอพระได้ดำเนินโครงการ อบต.เคลื่อนที่พบประชาชนเป็นประจำทุกปี

6.2.2 จัดให้มีบริการกิจกรรมอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บริการด้านนี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายเห็นว่า อบต. สามารถดำเนินการได้ โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ปัจจุบันในชุมชนมีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอยู่แล้ว อบต. ควรสนับสนุนการดำเนินงาน และ ควรส่งเสริมให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้ครบทุกหมู่บ้าน

6.2.3 จัดให้มีศูนย์บริการชุมชนเอนกประสงค์แก่ผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ โดยให้เหตุผลเหมือนว่า มีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุตำบลแม่หอพระเรียบร้อยแล้วโดย อบต.สนับสนุนอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และผู้บริหารให้ข้อเสนอว่า อบต.จะพยายามสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

6.2.4 สร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนและกับชุมชนใกล้เคียง

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นว่าเป็นบริการที่ อบต.สามารถจัดบริการได้ โดยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เช่น สนับสนุนโครงการเยี่ยมบ้าน เพราะชมรมผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว หาก อบต.ช่วยสนับสนุนอีกแรงก็จะทำได้ง่ายกว่างานอื่น ๆ

6.1.5 จัดให้มีบริการแม่บ้าน โดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้านต่าง ๆ

สำหรับประเด็นสุดท้ายนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความเห็นตรงกันว่าเป็นบริการที่ อบต.ไม่สามารถจัดบริการได้ โดยเห็นว่าเป็นบริการที่มากเกินไป เพราะผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีลูกหลานดูแลอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องจัดบริการให้ อีกทั้งเป็นเรื่องยุ่งยากและใช้งบประมาณมาก

ข้อสรุป ความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ด้านที่ 6 มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.สามารถจัดให้บริการตามมาตรฐานด้านนี้ได้ และกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเป็นสิ่งที่ชุมชนดำเนินการอยู่แล้ว อบต.จึงไม่ต้องมารีเริ่มดำเนินการใหม่ สามารถให้การส่งเสริมสนับสนุนต่อยอดได้ทันที

3. สรุปภาพรวมการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดขึ้นเพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุ จากการศึกษาการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ พบว่า ผู้บริหารมิได้กำหนดนโยบายการพัฒนาด้านผู้สูงอายุไว้โดยตรง แต่มีการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุอยู่พอสมควร ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องกับมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้น ซึ่งยังถือได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีได้นำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ส่วนทางด้านผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแม่หอพระมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมที่เป็น การช่วยเหลือกันเองและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน บ่งบอกถึงศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง และความพร้อมในการมีส่วนร่วมพัฒนา ดังนั้น การใช้มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุมาเป็น เครื่องมือในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรแสวงหาความร่วมมือจาก บวร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน ในการสร้าง ปรับใช้ หรือยกระดับมาตรฐานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ คำนึงถึง ผู้สูงอายุทั้งที่พึ่งตนเองได้และพึ่งตนเองไม่ได้ มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ คือ ประการแรกเพื่อศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และประการที่สองเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สามารถอภิปรายผลตาม วัตถุประสงค์แต่ละประการ ดังนี้

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแม่หอพระมีการรวมตัวกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุทั้งในระดับตำบลและระดับหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้านมาเป็นเวลานานพอสมควร มีโครงสร้างการบริหารงานที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ถึงแม้จะไม่มีการวางระเบียบในการดำเนินงานหรือการทำกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน แต่ก็มีข้อตกลงในการดำเนินงานที่สมาชิกยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน ชมรมผู้สูงอายุทั้งในระดับตำบลและระดับหมู่บ้านจะมีเงินกองทุนไว้ใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ หลายกองทุน แต่ละกองทุนจะมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อความโปร่งใสและไว้วางใจกันในการดำเนินงาน มีการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองในกลุ่มผู้สูงอายุ และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน อันแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและความมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะประธานชมรมผู้สูงอายุระดับตำบลซึ่งเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำและมีความรู้ความสามารถสูง เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้สูงอายุและประชาชนทั้งตำบล ทำให้การขอความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชมรมผู้สูงอายุได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

สำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นการสงเคราะห์และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การแจกเบี้ยยังชีพ การมอบของอุปโภคบริโภค การจัดงานประเพณีรดน้ำคำหัว การอุดหนุนงบประมาณในการแข่งกีฬาระดับอำเภอ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนหรือส่งเสริมการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุแต่ประการใด และยังคงความหลากหลายของการจัดกิจกรรม กล่าวคือมีกิจกรรมอีกหลายด้านที่ อบต. ยังมิได้ดำเนินการ เช่น กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมความรักความเข้าใจในครอบครัว การส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา นวัตกรรมการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ ปิยากร หวังมหาพร (2550) ที่พบว่า การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับผู้สูงอายุมีลักษณะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เน้นการสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การส่งเสริมด้านสุขภาพเป็นหลัก การดำเนินการในลักษณะที่จะส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุยังมีจำกัด เน้นการพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง ซึ่งจะส่งผลต่อการผูกพันงบประมาณจำนวนมากในอนาคต และปรากฏว่า ไม่มีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่เป็นแบบอย่างของนวัตกรรมด้านผู้สูงอายุให้แก่หน่วยงานอื่นได้อย่างสมบูรณ์ และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการจัดระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย ของ นาริรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์ (2551) ที่

พบว่า สังคมไทยมีค่านิยมในเรื่องความกตัญญู ระบบสวัสดิการจึงถูกริเริ่มขึ้นมาตามแนวคิดแบบ “บรรเทาปัญหา” (Residual Model of Social Welfare) ในปีพ.ศ. 2483 มีการตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นมาเพื่อจัดสวัสดิการให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่างๆ รวมทั้งผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งหรือพึ่งพาตนเองได้ มีผลให้สังคมเกิดทัศนคติทางลบต่อกลุ่มผู้รับบริการคือ การถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เป็นคนไร้ค่า ขาดศักดิ์ศรี

2. ความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ

มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กำหนดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2. มาตรฐานด้านรายได้ 3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย 4. มาตรฐานด้านนันทนาการ 5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และ 6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งแต่ละมาตรฐานจะมีประเด็นตัวชี้วัดย่อยอีกรวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า อบต.สามารถจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุตามตัวชี้วัดได้จำนวน 24 ตัวชี้วัด ซึ่งในจำนวนนี้ มีทั้งกิจกรรมที่ อบต. สถานีอนามัยประจำตำบล หรือชมรมผู้สูงอายุได้ดำเนินการแล้ว กิจกรรมที่สามารถเพิ่มเติมหรือต่อยอดจากกิจกรรมเดิม และกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลคาดหวังว่า อบต.จะสามารถดำเนินการได้ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สำหรับตัวชี้วัดที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.ไม่สามารถดำเนินการได้ มีจำนวน 7 ตัวชี้วัด ซึ่งเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้ส่วนใหญ่จะเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากร ความไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือบางประเด็นไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบต. ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษา เรื่อง การบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดชลบุรี ของ มลฤดี ศรีสุข (2545) ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ งบประมาณไม่เพียงพอ รองลงมาขาดบุคลากรที่มีความรู้ การประสานงานเกิดความซ้ำซ้อนของการทำกิจกรรม และการวางแผนขาดการมีส่วนร่วมและแนวทางที่ชัดเจน และหากพิจารณาตัวชี้วัดที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าดำเนินการไม่ได้จะเห็นว่าเป็นมาตรฐานที่ค่อนข้างเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ เช่น บริการแม่บ้าน บริการครอบครัวอุปการะ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะมาตรฐานส่วนใหญ่กรมส่งเสริมการเกษตรมาตรฐานของต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น ซึ่งประเทศเหล่านี้มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมต่างจากประเทศไทยค่อนข้างมาก

อย่างไรก็ตามยังเป็นเรื่องน่ายินดี ที่ประเด็นตัวชี้วัดที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.สามารถดำเนินการได้ มีจำนวนมากกว่าประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า อบต.ไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ทั้งชมรมผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (ซึ่งหมายถึงสถานีอนามัยประจำตำบล) มีส่วนเป็นอย่างมากในการเป็นฐานสนับสนุนการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุแก่องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง กลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท ของพิทักษณา สุภานุสร (2546) ที่พบว่า ชุมชนมีกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและสังคม โดยเป็นการช่วยเหลือกันทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบทนั้นมิได้เกิดขึ้นอย่างโดด ๆ โดยใช้กลไกใดกลไกหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาหนึ่ง โดยลำพัง แต่หากเป็นไปเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวม ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหวังได้ว่า หากผู้บริหารมีนโยบายที่จริงจังในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุและประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ก็จะทำให้การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุมีความชัดเจนและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุมาปรับใช้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ นโยบายของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด อีกประการหนึ่งคือ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคงไม่สามารถดำเนินการแต่โดยลำพังได้ และประการสุดท้ายที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ ศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้สูงอายุเอง เพราะหากขาดสิ่งนี้แล้ว ก็คงเป็นการยากที่การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุจะประสบผลสำเร็จ

ความคิดเห็นของผู้วิจัยต่อมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยเห็นว่ามาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการบริหารและจัดบริการแก่ผู้สูงอายุนั้น

นับเป็นสิ่งที่ดีที่สังคมให้ความสำคัญกับประชากรกลุ่มนี้และพยายามที่จะสร้างมาตรฐานขึ้นเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการภารกิจ แต่หากพิจารณาในอีกมุมหนึ่งจะเห็นว่า ประเด็นการจัดบริการส่วนใหญ่มักเน้นการให้การสงเคราะห์มากเกินไป โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้และอีกฝ่ายเป็นผู้รับอย่างเดียว (Passive) เป็นการสร้างวัฒนธรรมการรอรับและการไม่คิดที่จะพึ่งพาตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากฐานคิดในการกำหนดมาตรฐาน จะมองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ไร้ความสามารถ พึ่งพาตนเองไม่ได้ ต้องได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากสังคม ซึ่งขัดกับผลการศึกษาที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้สูงอายุมีความเชื่อมั่นว่าตนเองและเพื่อนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถที่จะประกอบกิจการงานต่าง ๆ หรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมได้ ดังนั้นการบริหารจัดการผู้สูงอายุควรมีวิธีคิด วิธีทำที่ครอบคลุมทั้งมิติการเสริมพลังสร้างสรรค์ (active approach) ควบคู่กับการสงเคราะห์ดูแล (passive approach) ซึ่งสอดคล้องกับสถานะที่เป็นอยู่จริงของผู้สูงอายุที่มีทั้งกลุ่มที่พึ่งตนเองได้และพึ่งตนเองไม่ได้ อีกประการหนึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตัวชี้วัดหลายตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น มีความใกล้เคียงกันมาก ถึงแม้จะอยู่ในมาตรฐานคนละด้านกัน เช่น ตัวชี้วัดที่ 4.2.1 การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน ตัวชี้วัดที่ 5.1.1 จัดให้มีศูนย์บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ และตัวชี้วัดที่ 6.2.3 จัดให้มีศูนย์บริการชุมชนอเนกประสงค์แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งในทางปฏิบัติหากมีการจัดบริการประเภทนี้ ก็สามารถใช้สถานที่เดียวกันได้ จึงน่าจะรวมตัวชี้วัดเหล่านี้ให้เป็นตัวชี้วัดเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อน และประการสุดท้ายผู้วิจัยเห็นว่า ตัวชี้วัดหลายๆ ตัวชี้วัดนำมาปฏิบัติได้ยากหรือไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น บริการแม่บ้าน บริการครอบครัวอุปการะ การจัดตั้งสโมสรผู้สูงอายุ เป็นต้น เพราะสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่แต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ตัวชี้วัดบางประเด็นอาจเหมาะสมกับสังคมเมืองแต่ไม่เหมาะสมกับสังคมชนบท ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างข้อนี้ และอาจปรับแยกมาตรฐานตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นเครื่องมือการบริหารที่สามารถปรับใช้ สร้างใหม่ ให้เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นพลวัตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า การจัด โครงการ/กิจกรรมด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีไม่มากและขาดการดำเนินโครงการอีกหลายด้าน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

จึงควรมีการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเน้นกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ

2. ปัจจุบันการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกิจกรรมที่เน้นการสงเคราะห์และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนหรือส่งเสริมการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ จากการมองผู้สูงอายุต้องเป็นฝ่ายรับหรือเป็นภาระที่ต้องให้การสงเคราะห์แต่เพียงฝ่ายเดียว มาเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพให้พึ่งตนเอง และช่วยเหลือสังคมได้

3. ปัจจุบันชมรมผู้สูงอายุมีการจัดตั้งเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันและกัน ในชุมชนเช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้ป่วย เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง ดังนั้น จึงควรที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

4. จากการศึกษาการจัดกิจกรรมด้านผู้สูงอายุที่มีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะเน้นการดำเนินการในเชิงรับ ดังนั้นจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการประสานความร่วมมือในเชิงรุกให้มากขึ้น

5. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยพิจารณาใช้ประโยชน์จาก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการร่วมเป็นภาคส่วนการพัฒนาผู้สูงอายุ อันเป็นการยกระดับการพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งจะช่วยลดภาระด้านงบประมาณและลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลลงได้ และประการสำคัญที่สุดคือ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. จากการศึกษาตัวชี้วัดตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ พบว่า มีข้อควรแก้ไขหลายประการ เนื่องจากมาตรฐานดังกล่าวถูกกำหนดใช้มาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ดังนั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรมีการปรับปรุงมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ลดความซ้ำซ้อน และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจกงานวิจัยเรื่องนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น เนื้อหาจึงยังไม่มีควม

กรอบคลุมการบริหารงานด้านผู้สูงอายุเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะหัวข้อการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุแก่ผู้สนใจศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ตลอดจนถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน